

העולם על פי טראמפ: עוצמה שמטלטלת את הסדר הקיים

written by רותי פינס פלדמן | 22.01.2026

שנה להשבעתו השנייה, דונלד טראמפ מציג נרטיב חד וברור: "אמריקה חזרה". בנאומיו השבוע הוא חזר והדגיש כי ארצות הברית חזקה יותר, עצמאית יותר, ופחות כבולה למה שכינה "הסדר הישן והכושל". הכלכלה, לדבריו, התייצבה; המערכת הבינלאומית "למדה מחדש לכבד את וושינגטון"; ושורת עימותים גלובליים הסתיימו או הוקפאו ¹ לא מתוך דיפלומטיה רב-צדדית, אלא מתוך הפגנת עוצמה.

שנה להשבעתו השנייה, הנשיא דונלד טראמפ מבקש לקבע נרטיב חד: אמריקה חזרה להיות כוח שלא מתנצל. בנאומיו מהלילה הוא שב והצהיר כי ארצות הברית חזקה, עצמאית ופחות כבולה למה שכינה "המערכת הבינלאומית הכושלת". לדבריו, הכלכלה התייצבה, אויבים נרתעו, ועימותים גלובליים הוקפאו או הסתיימו ² לא באמצעות דיפלומטיה רכה, אלא באמצעות הצבת קווים אדומים ברורים.

מדיניות ממשל טראמפ השני מערערת שורה של מוסכמות יסוד שעליהן נשען הסדר הבינלאומי בעשורים האחרונים. הדרישה המחודשת לשליטה אמריקנית בגרינלנד ממחישה זאת היטב. טראמפ אינו מציג את המהלך כגחמה, אלא כצורך ביטחוני חיוני לנוכח המאבק על הקוטב הצפוני והנוכחות הרוסית והסינית הגוברת. בפועל, מדובר באתגר ישיר לריבונות דנמרק ולרעיון של נאט"ו כברית ערכית. לראשונה זה דורות, מדינה מובילה בברית מאותתת שבמצב של התנגשות אינטרסים ³ גם בעלות ברית אינן חסינות.

המסר הזה מתחזק עוד יותר כאשר טראמפ מאיים בהטלת מכסים גם על מדינות אירופיות. מבחינתו, סחר, ביטחון ודיפלומטיה הם חלק מאותה משוואה: מי שנהנה מהמטרייה האמריקנית נדרש לשלם מחיר ולהתיישר עם האינטרס של וושינגטון. זו אינה טקטיקה נקודתית, אלא תפיסת עולם שלפיה בריתות אינן מבוססות על ערכים משותפים אלא על תועלת אסטרטגית.

על רקע זה, אין זה מפתיע שטראמפ מקדם רעיונות עוקפי-מוסדות, ובראשם הקמת "מועצת שלום" חדשה כחלופה לאו"ם. באירופה רואים בכך ניסיון לרוקן מתוכן את המערכת הרב-צדדית ולהחליפה בפורום מצומצם הנשלט בפועל על ידי ארה"ב, עם כללי משחק גמישים והזמנה לשחקנים בעייתיים כמו רוסיה, טורקיה וקטאר. המטרה מבחינת טראמפ: כתיבה מחדש של הסדר העולמי ⁴ לפי האינטרסים האמריקאים. מנקודת מבט ישראלית, הזירה הדרמטית ביותר היא כמובן איראן. טראמפ מאותת בגלוי על נכונות ללכת מעבר להרתעה, ואף מדבר בפומבי על סיום עידן חמינאי. זהו שינוי טון משמעותי שמתקבל בישראל כהזדמנות אסטרטגית. עם זאת, יש בו גם סיכון: העדר גיבוי מעשי של הרטוריקה החריפה מובילה לייאוש בקרב הציבור האיראני שיצא לרחובות וחיכה לעזרה שלא הגיעה. איראן ממשיכה להעמיק קשריה עם רוסיה וסין, אף יותר בעקבות הסכנה הממשית לשלטון.

אותו דפוס חוזר גם בזירה הסורית. טראמפ העניק לגיטימציה מדינית לשלטונו של אחמד א-שרע ואף קידם הקלות בסנקציות, מתוך רצון לייצב את הזירה ולצמצם מעורבות אמריקנית. אלא שהמהלך נעשה ללא דרישות ברורות לאחריות שלטונית, הגנה על מיעוטים או מנגנוני פיקוח ^[2] חרף דיווחים מערביים על אלימות קשה. השקט המידי עלול להתברר כאשליה.

גם בעזה, הפער בין הצהרות למציאות נותר בעינו. בהיעדר הסדרה יציבה, תהליכי שיקום הדרגתיים של יכולות צבאיות נמשכים, בחסות סיוע הומניטרי שאינו מלווה בבקרה אפקטיבית. הזירה נותרת נפוצה, והסיכון להסלמה נוספת אינו נעלם ^[2] גם אם נדחק לשוליים של סדר היום האמריקאי.

במקביל, בעלות ברית ותיקות מתחילות להיערך לעולם שבו ארצות הברית פחות צפויה ואף עוינת. קנדה, למשל, מדברת בגלוי על סדר סחר חדש ומעמיקה קשרים עם סין על רקע המתרחשות עם טראמפ. זהו איתות מטריד לכך שגם מדינות המזוהות היסטורית עם וושינגטון מחפשות חלופות.

בזירה הגלובלית הרחבה, המלחמה בין רוסיה לאוקראינה נכנסת לשנתה הרביעית, והשימוש הרוסי בטילים היפרסוניים מסמן עליית מדרגה מסוכנת. בהקשר זה, גם המהלך האמריקאי בוונצואלה אינו אירוע מבודד, אלא חלק מהחרפת קווי העימות בין הגושים. במזרח אסיה, סין מגבירה לחץ צבאי וכלכלי, וטאיוואן נותרת מוקד המבחן המרכזי לשאלה עד כמה המערב מוכן לגבות את הצהרותיו במעשים.

השורה התחתונה ברורה: טראמפ אינו מבקש להיות הריבון בסדר הקיים, אלא להחליפו. "אמריקה תחילה" אינה רק סיסמא ^[2] אלא מדיניות שמוכנה לערער בריתות, מוסדות וכללים כדי לבסס סדר עולמי חדש בהובלת ארצות הברית. עבור ישראל, המשמעות כפולה: מצד אחד, חלון הזדמנויות אסטרטגי חסר תקדים מול איראן והציר הרדיקלי; מצד שני, עולם פחות יציב, פחות צפוי, ועם פחות עוגנים בינלאומיים. במציאות כזו, ישראל חייבת להיערך לכל תרחיש ^[2] מדיני, ביטחוני ואזורי ^[2] מבלי להניח שהיציבות תגיע מבחוץ. פורסם במעריב, בתאריך 22 לינואר 2026.